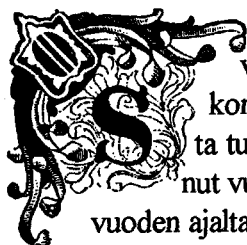

Martti T. Kuikka

Suomen Koulu- historiallinen Seura vuosina 1986–1995

Suomen Kouluhistoriallinen Seura perustettiin vuonna 1935 hyvin arvovaltaisen asiantuntijajoukon voimin. Tänä vuonna tulee kuluneeksi 60 vuotta tuosta tapahtumasta. Seuran vaiheita olen kuvannut vuonna 1985 ilmestyneessä juhlakirjassa silloin 50 vuoden ajalta. Seuran vuosikirjan historiaa vuosina 1935–92 kuvaava artikkeli ilmestyi vuoden 1992 vuosikirjassa. Siksi tässä artikkelissa hahmottelen seuran taivalta viimeisen 10 vuoden ajalta. Toiminnassa erottuu selvästi julkaisut, kuukausikokoukset ja yhteistyö kansallisella kuin kansainvälisellä alueella.

Julkaisutoiminta

Sääntöjen mukaan seuran tarkoituksena on edistää kouluhistoriallista tutkimusta ja lisätä siihen kohdistuvaa harrastusta. Tätä varten seura harjoittaa kustannus-, julkaisu- ja muuta tiedotustoimintaa. Keskeisenä lähtökohtana on ollut oman vuosikirjan toimittaminen joka vuosi. Näin on myös tapahtunut viimeisten 10 vuoden aikana. Vuonna 1992 ilmestyi 30:s vuosikirja. Vuosikirja on syntynyt pääosin seuran omien jäsenten kirjoituksista, mutta olennaista on ollut myös tutkimuksen ja alan harrastuksen esillä pitäminen. Vuosikirja

on voinut hyödyntää myös seurassa esitelmän pitäneiden koti- ja ulkomaisten asiantuntijoiden artikkeleita, ja tällä tavoin esitelmät ovat saaneet laajemman lukijakunnan kuin vain esitelmätilaisuudessa mukana olleet. Saamieni tietojen mukaan seuran vuosikirja *Koulu ja Menneisyys* on eräs pisimpään yhtäjaksoisesti ilmestyneistä vuosikirjoista. Tämä on vaatinut seuran toimihenkilöiltä paljon, sillä Suomen Akatemian avustuksen lakattua seura ei ole saanut ulkopuolista tukea julkaisuutoimintaansa varten. Vuonna 1995 ilmestyvä juhlakirja on ilmestynyt Opetushallituksen ystävällisen tuen turvin. Seura teki yhteistyötä Kymölän Killan kanssa vuonna 1989, jolloin *Jussi Iso-saaren* tutkimus *Seminaarista yhteiskuntaan* ilmestyi. Se keskittyi Sortavalan seminaarista valmistuneiden opettajien elämäntehtävään ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Teos on arvokas lisä kansakouluseminaarien historiassa.

Tiedotustoiminnassa on pyritty kertomaan ajankohtaisista tapahtumista niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Ne liittyvät osaltaan jokavuotisiin kasvatustieteen päiviin ja samoin jokavuotisiin kasvatuksen historian kansainvälisiin kongresseihin.

Kuukausikokoukset

Tradition mukaisesti seura on pyrkinyt järjestämään kokouksia, joissa on julkisia esitelmiä. Se on merkinnyt monen ajankohtaisen teeman historiallisen taustan valaisemista ja erilaisten trendien pohdintaa. Seura on hyvin kiitollinen näille asiantuntijoille, jotka ilman korvausta ovat tuoneet tuoreet terveiset tutkimuksen kentältä. Seura on vierailut monissa yhteisöissä, joiden kanssa käydyt keskustelut ovat olleet hyvin mielenkiintoisia. Tällaisia olivat mm. Rautatiehallitus, Museovirasto, Helsingin Ortodoksinen hiippakunta, Kotiseutuliitto, Opettajien Ammattijärjestö, Suomen Mielenveysseura, Koulun Kerhokeskus jne.

Kuukausikokoukset ovat olleet myös nuorten tohtoreiden esiinmarssia, sillä kasvatuksen historian tutkimus on vireytynyt ja usea vasta väitellyt tohtori on ystävällisesti kertonut tutkimuksensa tee-

masta ja koko prosessista. Samoin kuukausikokouksissa on saatu tietoa laajoista tutkimusprojekteista, kuten professori *Kalevi Rikkinen* esitelmässä vuonna 1989.

Kuukausikokoukset ovat saaneet ulkomaisista vieraista kansainvälistä näkökulmaa. Heitä on ollut Virosta, Unkarista, Tshekin tasavallasta ja Kanadasta. Esitelmän ohella se on johtanut pysyvien yhteyksien syntymiseen.

Kuukausikokoukset ovat pääosin olleet Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksella Bulevardi 18, joka on antanut kouluhistoriallisen viitekehyksen istunnoille. Osa istunnoista on pidetty Säätytalolla, jonka Valtioneuvosto on antanut myös tieteellisten seurojen käyttöön.

Yhteistyö

Sääntöjen mukaisesti seuran tulee edistää koulu- ja kasvatushistorian tutkijoiden välistä yhteistoimintaa ja pitää yhteyttä alan koti- ja ulkomaisiin seuroihin. Tällainen toiminta on kasvanut viimeisen 10 vuoden aikana merkittävästi. Kansainvälinen kasvatuksen historian järjestö (International Standing Conference for the History of Education = ISCHE) on järjestänyt joka vuosi kongressin, johon suomalaiset osallistuivat hyvin ahkerasti 1980-luvulla. Suomi sai Italian Parmassa 1986 pidetyssä kongressissa järjestettäväkseen vuoden 1988 kongressin. Vuonna 1987 apulaisprofessori Martti T Kuikka valittiin ISCHE:n hallitukseen kolmivuotiskaudeksi 1988–90. Seura osallistui kongressin järjestelyihin ja läpiviemiseen Joensuussa 1988. Osanottajia oli lähes 200 tutkijaa ja saman verran muita osanottajia. Se oli erittäin merkittävä kongressi, koska merkit tulevastä eurooppalaisesta murroksesta olivat näkyvissä. Kongressin keskustelut liittyivät yhtä lailla historiaan kuin nykypäivään. Seuran jäsenet ovat 1990-luvulla osallistuneet näihin kongresseihin Amsterdamissa 1994 ja Berliinissä 1995. Osin kongressien ansiosta seura on saanut ulkomaisia asiantuntijoita myös kuukausikokouksiinsa, kuten edellä mainittiin.

Yhteistyö näkyi edellä myös monissa vierailuissa, joita seura teki kuukausikokousten rinnalla. Nämä vierailut ovat johtaneet niin yhteistoiminnan tiivistämiseen kuin uusiin toimintamalleihin. Eräs esimerkki tällaisesta oli näyttely, jonka seura järjesti yhteistyössä ruotsinkielisen kouluhistorian seuran ja Helsingin koulumuseoyhdistyksen kanssa Opetusministeriön tiloissa helmikuussa 1992. Näyttely esitteli suomen- ja ruotsinkielisen seuran sekä koulumuseon toimintaa. Näyttelyn avasi Opetusministeriön kansliapäällikkö Jaakko Numminen. Kuukauden ajan näyttelyssä oli mahdollista tutustua vuosikirjojen ohella kansainväliseen yhteistyöhön ja arvokkaaseen kirjakoelmaan. Seuran kirjaston vanhimmat teokset ovat 1600-luvulta. Yhteistyö kasvatustieteen laitoksen kirjaston kanssa on sujunut mainiosti, sillä seuran laaja kirjasto on sijoitettu ko. kirjaston tiloihin.

Yhteistyössä ei sovi unohtaa muita pohjoismaita. Kasvatuksen historian tutkijat ovat 1980-luvun lopulla kokoontuneet niin omissa seminaareissaan kuin osallistumalla pohjoismaisen kasvatustieteellisen seuran kokouksiin. Ne ovat olleet lähinnä tutkijatapaamisia. Pohjoismainen vertailevan kasvatustieteen seura perustettiin 1992 Oslolla. Sen nykyinen puheenjohtaja on tanskalainen Ingrid Markussen.

Yhteistyö muiden tieteellisten seurojen kanssa on laajentunut. Kasvatusalan seurojen yhteistyöllä oli mahdollista saada yksi paikka Tieteellisten Seurain valtuuskunnan hallitukseen 1989–91. Toinen yhteistyön muoto on ollut Suomen tiedekustantajien liiton syntyminen 1994. Sen hallitukseen kuuluu seuran esimies Martti T Kuikka. Kasvatusalan tieteelliset seurat ovat pohtineet yhteistyömuotoja, mutta suuria muutoksia ei ole aikaisempaan verrattuna tullut. Kasvatustieteen päivät ovat vakiinnuttaneet asemansa keskustelufoorumina, jossa myös kasvatuksen historian tutkijoilla on paikkansa.

Toimihenkilöt

Seuran toimihenkilöt on valittu seuran vuosikokouksessa. Vuonna 1986 valittiin johtokuntaan apulaisprofessori *Martti T Kuikka*, ylitar-kastaja *Sven Gladh*, professori *Erkki Kuujo*, kouluneuvos *Jouko Kauranne*, kouluneuvos *M. O. Karttunen*, rehtori *Elias Turunen*, jaospäällikkö *Erkki Merimaa*, kotiseutuneuvos *Alpo K. Rapila* ja opetusneuvos *Antti Lappalainen*. Johtokunta on pysynyt melko samanlaisena 10 vuoden ajan. Uusina jäseninä ovat tulleet mukaan apulaisprofessori *Hannele Rikkinen*, filosofian tohtori *Aaro Harju* sekä kasvatustieteen tohtorit *Saara Hakaste* ja *Paavo Tarvianen*. Seuran esimiehenä on toiminut *Martti T. Kuikka*. Tämän samanlai-suuden olen kokenut positiivisena asiana, johtokunta on uskonut seuran tulevaisuuteen ja vienyt läpi vaikean taloudellisen vaiheen. Johtokunnasta on peräisin myös vuosikirjan toimitusneuvosto, joka on saanut kantaa ehkä suurimman huolen käytännön toiminnasta. Akatemian tuen loputtua *Antti Lappalainen* on vastannut käytännön toimitustyöstä ja nostanut vuosikirjan yhtenäiseksi ja selkeäksi jul-kaisuksi. Se vastaa täysin kansainvälistä tasoa. Seuran sihteerit ovat ahkeroineet kirjeenvaihdon kanssa, ko. aikana *Erkki Merimaa*, *Alpo K. Rapila*, *Martti T. Kuikka* ja *Sven Gladh* ovat olleet tässä tehtäväs-sä.

Seuran jäsenmäärä liikkuu n. 40-50 paikkeilla. Se ei ole suuri, vaikka jäsenhankintaan on uhrattu paljonkin aikaa. Kuitenkin pidän tällaista seuraa asiantuntijaorganisaationa, jonka jäsenet ovat aktiivi-sesti mukana oman intressinsä eli tutkimuksen tai alan harrastuksen takia. Viimeiset 10 vuotta ovat osoittaneet, että seura pystyy hoita-maan keskeiset tehtävänsä ja omalta osaltaan tukemaan kasvatuksen historian tutkimusta ja harrastusta.

Seuralla ei ole kirjastonhoitajaa, vaan kirjasto on kasvatustieteen laitoksen kirjastossa. Se odottaa edelleen luettelointia ja ehkä nykyis-tä laajempaa käyttöä, kunhan se saadaan kunnostettua. Seuran arkis-to on Helsingin koulumuseon tiloissa ja säilyttäneen paikkansa tule-vaaisuudessa.

Seuran tulevaisuus

Suomen Kouluhistoriallinen Seura on toiminut 60 vuotta ja osoittanut paikkansa tieteellisenä seurana. Kouluhistoria on samaan aikaan laajentunut koululaitoksen historiasta koulutusjärjestelmän historiaksi varhaiskasvatuksesta aina aikuiskasvatukseen saakka. Samoin se kiinnittää huomion yksilön kasvuun, itsekasvatukseen ja "sydämen sivistykseen". Molemmat näkökulmat ovat niin laajoja tehtäviä tutkijoille, että toki siinä tarvitaan myös kouluhistoriallista seuraa pitämään keskustelua ja yhteistyötä tulevana vuosina. Olen optimisti.

Kirjallisuus

Koulu ja menneisyys. Suomen Kouluhistoriallisen Seuran vuosikirjat XXIII-XXXIII. 1985-1994. Helsinki.